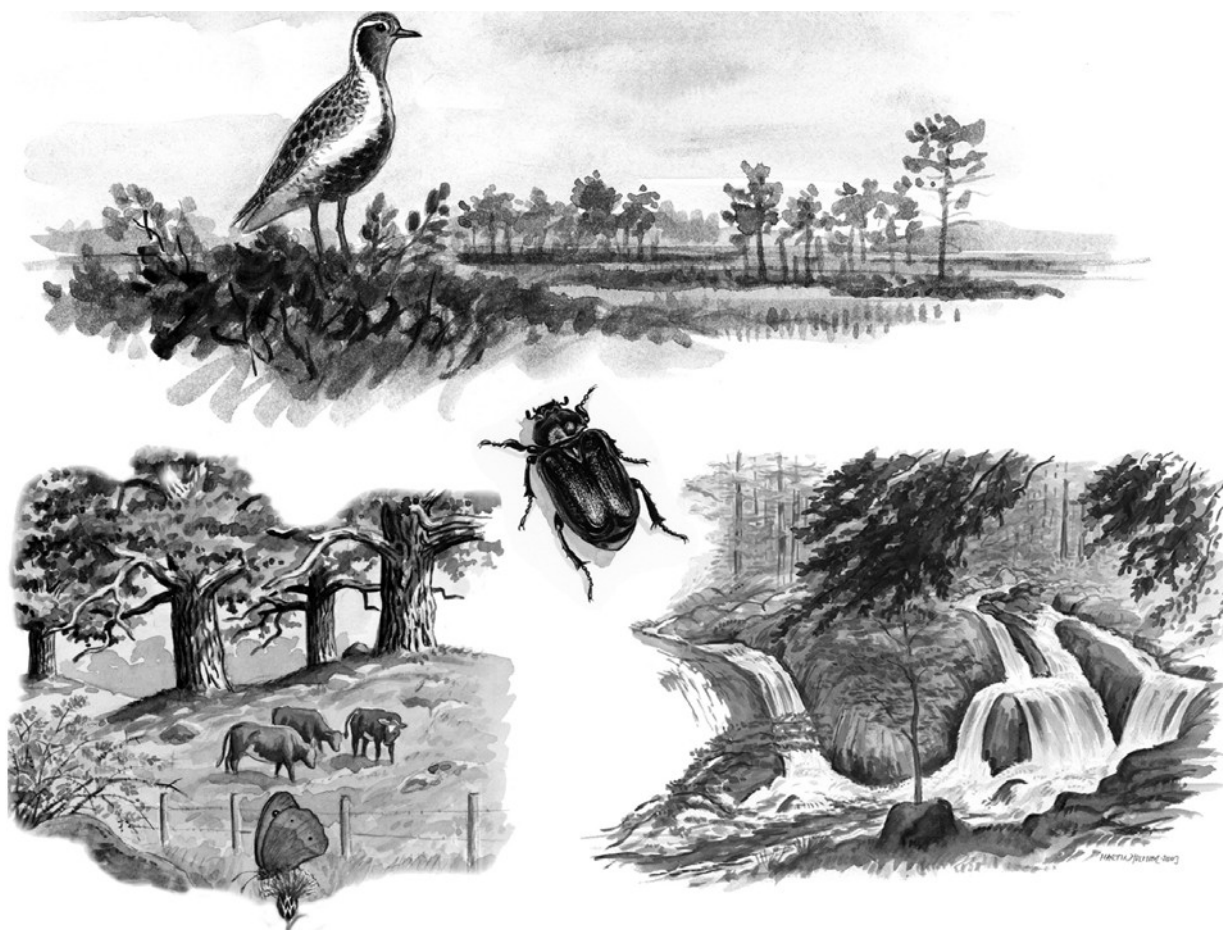




LÄNSSTYRELSEN  
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

# Bevarandeplan för Natura 2000-område

*SE0540316 Nordfalan-Hopamarka*



EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två ED-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.



## Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

## Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

## Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

## Mer information

Länsstyrelsen - [www.o.lst.se](http://www.o.lst.se) - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: [natura2000@o.lst.se](mailto:natura2000@o.lst.se)

Skogsvårdsstyrelsen - [www.svo.se](http://www.svo.se) - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: [svs@svsvg.svo.se](mailto:svs@svsvg.svo.se)

Naturvårdsverket - [www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se)



### Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).



LÄNSSTYRELSEN  
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten  
Caroline Edelstam

BEVARANDEPLAN Diarienummer:  
Fastställd 511-36433-2005  
2005-08-15

Enligt sändlista

## Bevarandeplan för Natura 2000-området

### SE0540316 Nordfalan-Hopamarka

*Kommun: Falköping Områdets totala areal: 22 ha*

*Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal*

*Naturtyper och arter som måste bevaras i området:*

- 6110 - \*Basiska berghällar
- 6270 - Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen\*
- 6410 - Fuktängar med blååtäl eller starr
- 7230 - Rikkärr

#### Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

följande naturtyper inte finns eller inte har naturtypsstatus:

6110 - Basiska berghällar

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

### Bevarandesyfte

Det främsta syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för de naturtyper och arter (enligt art- och habitatdirektivet) som ingår i området. Med gynnsam bevarandestatus menas att de ska bevaras långsiktigt. Biogeografisk nivå, som är en redovisningsenhet inom EU, används i ett nationellt perspektiv. Naturtyperna behandlas vidare i del 2. Nordfalan - Hopamarka är en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Syftet är även att bevara en artrik kalkgräsmark med flera hotade arter i ett odlingslandskap representativt för den traditionella markanvändningen i regionen.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i april 2004.

### Beskrivning av området

Området utgörs av en del av ett stort före detta alvarartat betesmarksområde, Nordfalan. Fala var det lokala namnet för utmarker på Falbygden. Dessa var åtminstone på 1700- och 1800-talen i stort sett kala, men är idag i de flesta fall skogbevuxna eller uppodlade.

Området består av en öppen betesmark som till stor del är fuktig och källpåverkad av kalkhaltigt vatten. Marken är omväxlande frisk, fuktig till våt, torra partier förekommer även. En kraftig röjning utfördes i betesmarken för ca 15 år sedan. Området betas sedan dess av ungnöt.

I området finns en artrik och hävdgynnad fuktängs- och rikkärrsflora med arter som slankstarr, ängsstarr, gräsull, majviva, tätört och ängsnycklar. Unga björkar står glest spridda och låga videbuskar är vanliga. Jordskiktet är tunt och på ett par ställen går kalkberget i dagen. Vid dessa kalkhällar och stenar finns inslag av torrängs- och alvarvegetation med arter som brudbröd, ängshavre, vit fetknopp och grusbräcka. Delar av området bär spår av tidigare kultivering med en trivialiserad flora som följd. Älggräs, som gynnas av svag hävd, är även ett problem i fuktiga delar. Längst ner i söder har marken tidigare varit uppodlad till åker. I området finns också flera öppna diken.

### **Bevarandemål**

Målet är att marken är öppen och välhävdad med ett rikt växt- och djurliv.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

### **Markägareförhållanden**

Privat markägare.

### **Vad kan påverka negativt**

Utebliven eller olämplig skötsel (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.) kan påverka området negativt. Svag eller upphörd hävd leder på sikt till igenväxning med buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. Tillskottsutfodring ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan. Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis omföring till skog genom igenväxning eller plantering, samt uppodling, dikning, schaktning, upplag mm.

### **Bevarandeåtgärder**

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Förutom Natura 2000-bestämmelserna finns inte något områdesskydd enligt miljöbalken.

Området omfattas till större delen av åtgärdsplan med miljöersättning enligt det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet för år 2000-2006. Ett lämpligt skötselavtal bör omfatta även den resterande delen. Området betas årligen med nötkreatur. Ett tidigt betespåsläpp och ett högt betetryck är nödvändigt för att få marken väl avbetad. Önskade arter som t.ex. älgört kan slås av med röjsåg eller betesputsare, helst innan de hunnit sätta frö, för att minska spridning. Rövning av lövsly och buskar utförs kontinuerligt. Se även under respektive naturtyp.

### **Bevarandestatus**

Se under respektive naturtyp.

### **Uppföljning av naturtyper och arter**

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

### **Dokumentation**

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002 - 2004. Objektrapport.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. R -94/19.

## Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

### 6110 \*Basiska berghällar

---

*Beskrivning:* Naturtypen finns inte i området enligt inventeringen av ängs- och betesmarker.

*Bevarandemål:*

*Negativ påverkan:*

*Bevarandeåtgärder:*

*Bevarandestatus:*

*Uppföljning:*

### 6270 Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen\*

---

*Beskrivning:* Naturtypen finns inte i området enligt inventeringen av ängs- och betesmarker..

*Bevarandemål:*

*Negativ påverkan:*

*Bevarandeåtgärder:*

*Bevarandestatus:*

*Uppföljning:*

### 6410 Fuktängar med blååtäl eller starr

---

*Beskrivning:* Naturtypen utgörs generellt av fuktäng med lågvuxen gräs-starrdominerad vegetation. Den är som regel öppen, fri från alltför mycket träd och buskar. Variationen är stor mellan olika typer av fuktängar.

Genom betesmarken går ett stråk av fuktängar, delvis mycket fin lågstarräng och kalkfuktäng.

En förutsättning för att naturtypen ska ha gynnsam bevarandestatus är att området hävdas med bete alternativt slåtter och efterbete. Naturtypen är känslig för ökad beskuggning och förnaansamling (igenväxning), tillförsel av näring (t.ex. gödsling), insådd av för naturtypen främmande arter, ändrade hydrologiska förhållanden samt kvävenedfall, surt nedfall och andra luftföroreningar som på sikt kan ha negativ påverkan på naturtypen. Den är också känslig för markexploatering och annan markanvändningsförändring i eller i angränsande områden.

---

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen fuktängar med blåttåtel eller starr ska vara minst x(5,3) ha hektar eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>- Minst 95% av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden är så god att ingen skadlig ansamling av förna sker).</p> <p>- Frekvensen av negativa indikatorarter är mindre än 5 % (Med negativa indikatorarter menas arter som brännässla, grenrör, hundkex, rörflen och älgört).</p> <p>- Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar får högst vara x (10) %. Vedartad igenväxningsvegetation förekommer inte (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>- Minst x ha av naturtypen har en ostörd hydrologi.</p> <p>Typiska arter</p> <p>- Förekomsten av typiska kärlväxter bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska kärlväxterarterna hirsstarr, ängsstarr, darrgräs, kärrsälting, majviva, slätterblomma, smörboll, vildlin och ängsvädd förekommer i minst y% av provytorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	Exempel på vad som kan påverka naturtypen negativt är minskad eller upphörd hävd, igenväxning med buskar och träd, gödsling, sambete med gödslad vall, dikning och andra markavvattande åtgärder mm. Se vidare den övergripande delen.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Årligt bete med nötkreatur. Se i övrigt bevarandeåtgärder för området som helhet.
<i>Bevarandestatus:</i>	måttlig - god
<i>Uppföljning:</i>	Se den allmänna beskrivningen. Uppföljningsmetoder kommer att beskrivas senare.

## 7230 Rikkärr

<i>Beskrivning:</i>	<p>Naturtypen utgörs generellt av öppna fuktiga eller våta miljöer starkt påverkade av kalkhaltigt vatten. Naturtypen finns i västra delen av området, där man i ett par översilade, fuktiga sänkor kan träffa på arter som slankstarr, näbbstarr, ängsstarr, hårstarr, gräsull, kärrsälting, tätört, majviva, vildlin, slätterblomma och ängsnycklar.</p> <p>Förutsättningar för att naturtypen ska ha för gynnsam bevarandestatus är att området hävdas med bete eller slätter och efterbete. Marken ska vara solbelyst och hydrologin ostörd.</p> <p>Naturtypen är känslig för ökad beskuggning och förnaansamling (igenväxning), tillförsel av näring (t.ex. gödsling), ändrade hydrologiska förhållanden samt kvävenedfall, surt nedfall och andra luftföroreningar som på sikt kan ha negativ påverkan på naturtypen. Den är också känslig för markexploatering och annan markanvändningsförändring i eller i angränsande områden.</p>
---------------------	--

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen rikkärr ska vara minst x (1,4) hektar eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Utbredningen av fastmattor och/eller mjukmattor är minst x %.</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara väl hävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att hävden är så god att ingen skadlig ansamling av förna sker).</p> <p>-Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av negativa indikatorarter som älgört, större än x m<sup>2</sup>/ha, ska inte förekomma.</p> <p>-Krontäckning av träd och buskar är högst x (10) %.</p> <p>-Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (med "vedartad igenväxningsvegetation" menas träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att beteshävden blivit för svag).</p> <p>-Hela arealen ska ha ostörd hydrologi.</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxtsarter bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna ängsstarr, näbbstarr, gräsull, ängsnyckel, majviva, tätört och slätterblomma ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	<p>Exempel på vad som kan påverka naturtypen negativt är minskad eller upphörd hävd, igenväxning med buskar och träd, gödsling, sambete med gödslad vall, dikning och andra markavvattnande åtgärder mm. För hårt bete eller bete med för tunga djur kan även orsaka trampsador i rikkärren. Se vidare den övergripande delen.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<p>Rikkärren hävdas idag genom bete med ungnöt. Ett annat alternativ skulle kunna vara slätter och efterbete. Tillfälliga elstängsel som tas bort efter slåttern, sätts upp runt rikkärren. Slåttern utförs med skärande redskap som lie eller slätterbalk. Se i övrigt bevarandeåtgärder för området som helhet.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	<p>måttlig - god</p>
<i>Uppföljning:</i>	<p>Se den allmänna beskrivningen. Uppföljningsmetoder kommer att beskrivas senare.</p>